

Становище

за дисертационен труд на тема **"Влияние на приложната психология върху съвременните художествени практики"** на Ивета Рангелова от проф. Божидар Стоянов Бояджиев, р-л на Ателие № 5, катедра "Живопис", ФИИ, НХА

В дисертационния си труд **"Влияние на приложната психология върху съвременните художествени практики"** Ивета Рангелова изхожда от причините за психологически състояния на индивида в съвремеността. Тя определя като проблем от първостепенна величина отчуждението, депресивните състояния, зависимости и психически проблеми, особено изразени в корпоративния свят.

"Предметът на изследването обхваща двупосочен процес на работа с личността, насочвайки се, от една страна, към ограничаващите вътрешни причини и лимитиращи вярвания и от друга страна, към предлагането и запознаването на личността с възможности, развиващи нови възприятия и себеусещания, открити с терапевтични преживявания" заявява докторантката. Като прави анализ на състоянието на проблема и отбелязва дефицитите в решенията му, установени до този момент, които го задълбочават поради използваните техники към още по-високо интелектуализиране и самоанализ, докторантката лансира модел на работа, наречен "крунотерапия", който в своята същност е вариация на арт коучинг практика. Символиката на името съвсем не е случайна. В нея се съдържа идеята през метода на крунотерапията да се събуди виталността, да се помогне на определен контингент от публиката да намери своя свят и своя активен начин на съществуване. Аналогията с водата, която е в основата на живота, подсказва връзката на метода с изкуството и неговото практикуване като път към формирането на устойчива и удовлетворена личност. Към личен и професионален растеж се подхожда с помощта на интегративния подход, емпатичната терапия и стратегическото планиране на собственото развитие.

Авторката разкрива и компенсаторните функции на създадената и лансирана от нея методика, даваща предимство на

същата пред решенията до този момент. Става дума за "физическата интелигентност" като незаменима част в системния подход на крунотерапията.

„Познай себе си, управлявай себе си и посвети себе си“. В стремежа си да разгърне по-пълно дефиниция за крунотерапията и като се позовава на проверен чужд опит, Ивета Рангелова предлага и определения като „терапия чрез отношение“ или „терапия чрез присъствие“. Без да е заявена претенция за клиничен психотерапевтичен метод, през крунотерапията, се генерират стимули за авторефлексия и превъзможване на стреса, осъзнават се възможности за промяна на оценки за живота и за собствената същност. В това практическо ориентиране към личността се създават и условия за толериране на интуитивността, спонтанността и хуманността. "Депресията, тревожността, емоционални проблеми и дефицити, като липсата на усещане за цел и смисъл, са част от траекторията, която терапията обхваща като терен за работа".

В подглава 1.4 Ивета Рангелова описва пределно ясно предмета, обекта и целите на изследването като при назоваването на последните дефинитивно заявява и описва крунотерапията като нов ефективен метод за личностно развитие с ползи на личностно, групово и корпоративно ниво. Не липсва и задължителната формулировка на поставени задачи за съответно постигане на целите на дисертацията.

Ясно е формулиран основният изследователски въпрос в дисертацията, а именно какъв би бил резултатът от вписването на изкуство в живота на хора, които не са практикували никоя от неговите форми. Вторият въпрос, който се поставя, е как практики, свързана с изкуство определят и влияят на развитието на деца между 0 и 3 годишна възраст. Изследването дава ясни отговори, получени като следствие от експериментални усилия и сериозен анализ и изводи.

Коректно и надлъжно е описана и "методологията на метода", базирана в основната си част, както подчертава докторантката на приносите на Маршал Голдсмит, автор от международна величина. Човекът пред въпроса за смисъла е основен фокус в темата и разработената методика в този дисертационен труд. Дисертантката подчертава, че ако

класическата арт-терапия използва изкуството като мост между Аз-а и неосъзнатото, то крунотерапията използва изкуството като място за тренировка на личността, с която се подобряват и овладяват нови умения.

Глава втора има за цел да разгледа задълбочено теоретичните постановки, свързани с разнообразни психотерапевтични начини, с които личността може да бъде подкрепена да реализира своя потенциал с помощта на изкуството.

Третираните съдържания във втора глава осмислят научното обезпечаване и извеждане на метода на крунотерапията. Извлечени и назовани са най-съществените аспекти от голям по обем и автори материал послужили като аргументи и градивни елементи в изграждането на труда и формулирането на научните приноси на изследването.

Трета глава. Без да е задържително за съдържанието на едно становище като настоящото се изкушавам да "цитирам" цитати в името на една по-обогатена композиция и "дизайн" на гореспоменатия "литературен жанр". Пиер Дако бил казал: „Тъжно е да се наблюдава колко много хора не представляват нищо в сравнение с онова, което биха могли да бъдат!“

Представеният дизайн на методиката на крунотерапията респектира с изключителна задълбоченост. Така наречените "сесии" са своеобразен детайлизиран план за действие, където всичко е предвидено, обмислено и тактически разгърнато. Като преминава през приложенията на крунотерапията, съответните експериментални наблюдения и изследвания Ивета Рангелова достига до отчет на резултатите, където отново е много коректна, подробна и ориентирана към извеждане на приносните моменти на докторантурата. Последните, както и всичко останало звучат респектиращо, както със своята обстоятелственост така и със своята съдържателност.

Прочетох с интерес труда на Ивета Рангелова, научих нови неща за себе си. Ясно извената структура на труда ми даде възможност да го обхвамна и ако бих си позволил препоръка, то тя би била по отношение на избягването на някои повторения и по-синтетичет "наратив" на определени места.

Изразявайки много позитивното си отношение както към усилието, така и към постигнатия резултат и не на последно място като отчитам стилната, прегледна и съвременна форма на приложенията предлагам на Научното жури по тази процедура да присъди научната и образователна степен "доктор" на Ивета Рангелова във връзка с докторската ѝ дисертация на тема:
"Влияние на приложната психология върху съвременните художествени практики".

Проф. Божидар Бояджиев